

Aftenposten, lørdag 19. juni 1993

De små, en alen lange

Av statsminister Gro Harlem Brundtland

Ingen samfunnsinstitusjon kan erstatte familiens ansvar for barna. Men samfunnets tilbud til barn og unge må ta opp i seg de endringene som skjer, hvis de skal hjelpe familien til å fylle sin rolle og gi barn og unge mulighet til å utvikle evner og anlegg. I Stortingets debatt om skolestart for 6-åringer tirsdag, var det også bred enighet om at utviklingen fra et enklere til et mer komplisert samfunn har forsterket behovet for utbygging av formelle institusjoner som sammen med familien tar ansvar for barnas tilegnelse av kunnskap, kultur og sosial utvikling.

Vi som har levet en stund har opplevd store deler av dette århundrets gjennomgripende forandringer på de fleste av livets områder. Vi ser også at de største forandringene er skjedd for barna og de unge.

Den verden som barneårene tidligere førte oss inn i var langt mindre enn den verden som dagens barn møter. Der barn tidligere først fikk systematisk opplæring ved skolestart, møter barn den i dag langt tidligere, foran fjernsynsskjermen og i barnehage. Der barn tidligere var henvist til radioens barnetime, husets dagsavis og bokhylle, boltrer de deg i dag med barne-tv, musikkvideoer og datamaskinen. Lenge før de kan forstå sammenhengene, lever de gjennom medias øyeblikksbilder med i verdensbegivenhetene. De møter flere bokstaver og symboler, fremmede språk og bildespråk i løpet av en dag, enn dagens besteforeldre møtte i alle år før skolen startet.

Barndommen er blitt rikere på informasjon og teoretisk læring, men fattigere på praktisk handling. Familiene er blitt mindre; mens barn tidligere vokste opp i familier med flere søsken og med en mor som var hjemme, har halvparten av barna i dag bare en søster eller bror. I de fleste barnefamiliene er både mor og far i arbeid utenfor hjemmet. Mange praktiske oppgaver er flyttet ut. Foreldre og barn har mindre tid sammen, og flere barn må utenfor familien for å oppleve samvær og samspill med andre barn.

Denne utviklingen er også bakgrunnen for den rike reformperioden vi har bak oss når det gjelder omsorg og utdanning for barn og unge; fra ett års foreldrepermisjon og tidskonto, til barnehageutbygging, skolefritids-ordninger, retten til tre års videregående utdanning - og sist, vedtaket om skolestart for seks-åringer.

Allerede i dag har åtte av ti seks-åringer et barnehage-tilbud. Ved å gjøre opplæringstilbudet til seks-åringene obligatorisk, vil tilbudet også favne de som trenger det aller mest, barn som i dag opplever mangel på stimulering. Erfaringen viser at det er disse barna som i minst utstrekning får mulighet til å benytte seg av velferdssamfunnets tilbud. Obligatorisk skole fra seks-års alderen vil skape større likhet enn det frivillige og foreldrebetalte barnehagetilbudet. Slik blir denne skole-reformen også et bidrag til å utjevne forskjeller og sikre alle barn mer likeverdige muligheter i de første, viktige skoleårene.

Regjeringen har lagt til grunn at skolestart for 6-åringer innebærer at grunnskolen utvides til 10 år. En tiårig grunnskole gir samlet sett flere timer til undervisning og mer tid til den modningsprosess som er nødvendig for å tilegne seg kunnskaper og ferdigheter og legge grunnlaget for valg av videregående opplæring. Selv om Stortinget i denne omgang ikke fattet vedtak om å utvide grunnskolen til ti år, føler jeg meg trygg på at det vil skje ved neste korsvei. Det er ingen tvil om at det i virkeligheten var et flertall i Stortinget som mener at seks-års skolestart må bety en ti-årig grunnskole. Jeg tror de partier som av en eller annen grunn så seg tjent med å holde tvilen om dette vedlike, i ukene og månedene som kommer vil komme til at det fornuftigste er å rydde denne tvil av veien.

Skolestart for de små må ledsages av en fortsatt utbygging av skolefritids-tilbudet for de yngste skolebarna. Dette har vist seg å dekke et behov hos barn og foreldre. Da ordningen ble innført i 1991 hadde vi 12 000 plasser i fritidshjem. Ved utgangen av 1993 vil det være mer enn 50 000 plasser i skolefritidsordninger - altså en formidabel økning. Slik blir seks-års reformen både en skolereform og en familiereform.

Når beslutning om tidligere skolestart er tatt, vil debatten om innhold og pedagogisk opplegg virkelig starte. Meningsmålinger som er tatt opp i forbindelse med debatten om senket skolestart viser at mange foreldre er i tvil om seks-åringen er skolemoden. Det er de ikke, hvis vi tenker på dagens skole. Den er laget for syv-åringen, ikke for seks-åringen. Ingen har tenkt seg å sende seks-åringene inn en slik førsteklasse! Min tillit er stor til at førskolepedagoger og småskolelærere sammen - vil utvikle et tilbud for våre seks-åringer.

De som er motstandere av skolestart for seks-åringene, mener at bevisbyrden for at dette er bedre ligger på oss som ønsker det. De hevder at det ikke finnes vitenskapelig bevis for at tidligere skolestart er bedre. Men hvor er de egentlige bevisene for at skolestart det året man fyller syv, er det beste? Med tidligere skolestart, må førskolepedagogikk og skolepedagogikk smeltes sammen i et nytt opplegg. Her må faggruppene framfor noen se mulighetene for å skape noe nytt og ikke vikle seg inn i en meningsløs profesjonskamp. Vi er ikke pionerer på dette området. Ser vi på land det er naturlig å sammenlikne oss med, har minst like mange skolestart fra 6-års som fra 7-års alderen.

Skoledebatten er i altfor stor grad forvaltet av faggrupper og fagpolitikere. Det blir en spesialdebatt for noen få utvalgte. Men skolen berører oss alle, ikke bare foreldre og lokalsamfunn, den berører oss alle. Utdanningen får en stadig mer sentral plass. Vi må i årene i stadig større grad leve av vår kunnskap. Vi er avhengig av å forvalte våre ressurser med vett og forstand, oppfinnsomhet og fantasi, hvis vi skal sikre velferden og tryggheten for dagens og framtidens generasjoner. I virkeligheten dreier skoledebatten seg om et sentralt spørsmål i hele vårt samfunn, vår kultur, for vårt næringsliv, for familiepolitikken - i det hele tatt for grunnleggende ideologiske og praktiske spørsmål som angår vår alles hverdag.